

Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket,
Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen

Diariet

Remiss gällande Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer

Trafikverket har tagit del av dokumentet Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer, inklusive konsekvensbeskrivning.

Trafikverket anser att behovet av mål och åtgärder inom området är stort och ställer sig positivt till föreslagen strategi.

Strategins koppling till Trafikverket

Det finns en mycket stor mängd kontaktpunkter mellan statliga vägar och järnvägar och vattenanknutna värden. Vid planering, byggnation, drift och underhåll i anslutning till dessa kontakter tar Trafikverket erforderlig hänsyn till skyddsbehovet. Ökade kunskaper och tillgängliggjorda förbättrade geografiska kunskapsunderlag, liksom ändamålsenliga formella skydd för utpekade skyddsvärda vattenmiljöer, underlättar Trafikverkets arbete. Detta gäller bland annat i arbetet med riktade miljöåtgärder i befintliga väg- och järnvägsanläggningar. Åtgärderna handlar till exempel om skydd av yt- och grundvatten mot förorening, åtgärder för att avhjälpa vandringshinder samt skötsel och underhåll av kulturhistoriskt värdefulla broar. Åtgärder och prioriteringar utgår från kunskapsunderlag i form av risk-/bristanalyser som Trafikverket tar fram. En viktig komponent i dessa analyser är kunskap om vattnets värde, vilket har en direkt koppling till utpekade värdefulla vatten. Detta gäller oaktat om det utpekade vattnet har ett formellt skydd eller ej. I arbetet ingår att hantera målkonflikter, till exempel vattenkvalitet mot tillgänglighet och naturvärden mot kulturvärden.

Trafikverkets svar på ställda frågor

1. Är de föreslagna målen om skydd relevanta och genomförbara?
  - a. skydd av områden med höga naturvärden

Ja, målen är relevanta och bedöms vara genomförbara.

- b. skydd av områden med höga kulturvärden

Ja, målen är relevanta och bedöms vara genomförbara.

2. Är målet om uppdaterade och tillgängliga kunskapsunderlag omfattande geografiska områden relevant och genomförbart?

Ja, målet är relevant och genomförbart.

3. Är målet om att ta fram ett skyddsinstrument för kulturmiljöer motsvarande naturvårdsavtal för flexibelt skydd och förvaltning relevant?

Ja, målet är relevant.

4. Är strategins åtgärder väl avvägda och tillräckliga för att trygga ett framgångsrikt genomförande?

Ja, strategins åtgärder är i huvudsak väl avvägda och tillräckliga för att trygga ett framgångsrikt genomförande. Strategin kan dock i vissa delar utvecklas och vissa delar kan förtydligas. Se synpunkter och kommentarer nedan.

Synpunkter och kommentarer

Trafikverket bedömer att strategidokumentet skulle vinna på ett mer utvecklat och genomarbetat helhetstänk där de olika områdenas förutsättningar tydligare framgår.

Arbete med att långsiktigt säkra den biologiska mångfalden och våra natur- och kulturvärden är brett och omfattande. Det behöver tydligt framgå att åtgärderna som beskrivs i strategin är en delmängd som behövs för att nå uppsatta mål.

Strategins åtgärder kommer att underlätta arbetet med planering, men också med prioritering. Prioritering är, trots goda underlag, inte alltid enkelt. En fråga om prioritering kopplar till strategins rekommendation att kulturhistoriskt värdefulla miljöer/anläggningar som kan ges ett skydd mot förändringar och förfall med relativt små medel och framtida förvaltningskostnader, särskilt bör beaktas i urvalet. Om detta är korrekt uppfattat behöver det tydliggöras varför möjligheten att förvalta miljön/anläggningen med små kostnader särskilt ska beaktas vid urvalet. I det kulturhistoriska urvalet bör rimligen stor vikt läggas på miljöns/anläggningens kulturhistoriska värde och möjlighet att förmedla historia, inte kostnaderna för att förvalta densamma.

Det behöver framgå av strategin hur kunskapsläget ser ut nationellt och vad man utgår från vid urval av områden. Inte minst avseende kunskapsunderlag för kulturmiljöer vid vatten, där det inte finns något heltäckande underlag idag. Strategin kan även göras tydligare avseende om det finns en avsikt att skydda ett helt spektra av olika typer av miljöer, och om dessa ska ha en geografisk spridning över landet.

Ambitionen är att prioritet ska ges till områden som har både höga natur- och kulturvärden, men när man kommer till målen så skiljer man på natur och kultur. Det bör tydligare beskrivas om denna skillnad beror främst på olika förutsättningar och befintligt kunskapsläge. Om så är fallet bör det tydligare framgå i strategin. Vidare bör det även framgå om man övervägt att ange mål om att skydda ett visst antal miljöer med utgångspunkt i att de hyser både natur- och kulturvärden, i respektive län. Trafikverket vill i sammanhanget lyfta frågan om att undersöka möjligheten med

kombinerade natur- och kulturvårdsavtal för att säkerställa ett skydd av helheten där så är motiverat.

Strategin kan tydligare poängtera vikten av att framtagna kunskapsunderlag förvaltas, hålls uppdaterade och tillgängliggörs på ett enkelt sätt för relevanta aktörer.

Trafikverket bedömer att det krävs handlingsplaner och samverkan för många utpekade områden. I arbetet är myndighetssamverkan en viktig faktor. Åtgärder mot vandringshinder för vattenlevande djur är ett sådant exempel, där samverkan krävs för att få god utväxling av satsade medel. Trafikverket deltar som ansvarig för den statliga infrastrukturen i myndighetssamverkan. Att Trafikverket är en aktör i arbetet med skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer bör framgå av strategi och konsekvensbeskrivning.

Tillämpning av 11 kapitlet miljöbalken, vattenverksamhet, är av stor betydelse för skydd av här aktuella värden och strategin kan utvecklas i detta avseende och koppling göras mot vattenverksamhetsutredningen. I sammanhanget kan strategin även utvecklas avseende det generella behovet av uppföljning och tillsyn, en viktig komponent som inte omnämns närmare.

En grundförutsättning för ett framgångsrikt genomförande av strategin är att nödvändiga resurser allokeras och säkras långsiktigt, både personella och ekonomiska. Framtagande, förvaltning och uppdatering av underlag liksom skötsel, underhåll och tillsyn av utpekade områden/miljöer är viktiga komponenter som framförallt landar hos länsstyrelserna.

Möjliga positiva synergier mellan områden med överlappande värden lyfts i strategin. Trafikverket konstaterar i sammanhanget att många vattenförekomster av betydelse för dricksvattenförsörjningen omfattas av vattenskyddsområde, och många av dessa vattenförekomster är även utpekade som värdefulla vatten ur ett ekologiskt perspektiv. Det bör beskrivas om man har analyserat möjliga kombinationer/synergier med skyddsformen vattenskyddsområde. Detsamma gäller strandskyddsområde.

Vattenlandskapet och dess värden utgör en helhet och Trafikverket saknar ett resonemang kring kopplingen till grundvatten, exempelvis SGUs kartläggning av grundvattenberoende ekosystem. SGU synes också saknas som utpekad aktör i dokumenten.

I detta ärende har avdelningschef Marie Hagberg Backlund beslutat. Nationell samordnare vatten, Björn Sundqvist, har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har enhetschef Malin Kotake och Anna Lindell deltagit.

Marie Hagberg Backlund

Avdelningschef Transportkvalitet